

КОНЦЕПТИ И ДОМЕТИ ПРИВАТИЗАЦИЈЕ У СРБИЈИ

Српска привреда је прошла кроз бројне реформске аранжмане трагајући за решењима која ће поспешити ефикасност и раст. Непрекидно реформисање система увек се заустављало када се указала потреба ревизије фундаменталних својинских основа. Попуштање идеолошке крутости одвијало се кроз више етапа од којих су најважније следеће:

Прва - фаза коегзистенције - доста рано је отворена могућност упоредног постојања приватне и друштвене својине без њиховог мешања;

Дуга - фаза кооперације - отварање институционалних могућности за егзистенцију приватне и друштвене својине у једном привредном субјекту;

Трећа - фаза приватизације - претварања друштвене у приватну својину почела је 1990. године доношењем Закона о друштвеном капиталу.

Доношењем Закона о предузећима (1988-1989) и Закона о друштвеном капиталу 1990. године, отварају се бројни канали институционалне и ванинституционалне приватизације.

Потискивање друштвене својине као основног облика власништва се код нас проводи различитим поступцима и интензитетом. Основни модели су следећи:

1) Доношењем читавог низа закона огроман део предузећа у друштвеном власништву је претворен у **државна** или **јавна** предузећа. Процес етатизације је допринео да се успостави директна контрола државе на стратешким секторима.

2) Неуређеност правног система и растућа анархија условили су отварање бројних канала нелегалне **ванинституционалне** приватизације, која се перманентно спроводи путем пословања друштвених предузећа у којима велика управљачка овлашћења не кореспондирају са одговорношћу, статусне промене, ескалација губитака и притисак на емисију, промашене инвестиције итд.

3) Модел институционалне приватизације је спроведен различитим институционалним процедурама и непрекидно мењан са различитим ефектима.

1. ПРВА ФАЗА - Примена савезног Закона о друштвеном капиталу (1990-1991.)

Доношењем овог Закона покренут је огроман талас приватизације захваљујући пре свега изразито либералном децентрализованом и стимулативном концепту који фаворизује раднике у предузећима. Стимулативна решења из Закона накнадно су фаворизована мерама економске политике и доношењем пратећих прописа (Закон о платама).

Закон практично омогућује преузимање предузећа од стране запослених уз обавезу докапитализације, чиме се наслања на самоуправни модел, омогућујући да се радничко акционарство у првој фази касније мења на тржишту капитала.

Из бројних карактеристика овог Закона следеће издвајамо као кључне:

1) Закон не прави никакву разлику и по њему се могу трансформисати сва предузећа;

2) Закон нуди изразито преференцијалан третман домаћим инвеститорима кроз попусте: 30% + 1% на годину стажа за запослене; 30% за грађане, а могуће је сав капитал приватизовати са попустом или пак отписати друштвени капитал кроз попуст у случају докапитализације;

3) Рок отплате акција је десет година са годишњом ревалоризацијом неплаћеног дела;

4) Вредност капитала је књиговодствена из биланса стања претходне године без процене;

5) Основни модели су докапитализација, јпродаја и касније исплата личних доходака у акцијама;

6) Појединачни лимит куповине акција са попустом је трогодишњи лични доходак чиме се награђују попустом боље плаћени радници;

7) Трансформација је добровољна, њу спроводи предузеће без државне контроле и могуће је спровести у етапама;

8) Овакви стимулативни услови условили су праву еуфорију приватизације: од примене Закона (август 1990 - до краја 1990 године трансформисано је 169 предузећа, а у периоду од 8 месеци 1991 - 1.051 предузеће. Емисија акција са попустом је орочена на годину дана и резултат је трансформација 1.220 предузећа (33,17%) од укупног броја предузећа на која се Закон односи. Због преференцијалног третмана запослених, они су се одлучивали на докапитализацију (1.211 предузећа - 99,26% од извршених трансформација), а продаја капитала је коришћена маргинално (9 предузећа - 0,74% од броја трансформација).

Модел је у целини окренут запосленима и грађанима, децентрализован и елиминише државу из уређивања токова приватизације. То су вероватно и кључни разлози да су републике биле против савезног Закона.

2. ДРУГА ФАЗА - Примена републичког Закона о условима и поступку трансформације друштвене у друге облике својине (1991 - 1994.)

Истицање важења емисије акција са попустом августа 1991. и распад државе условили су доношење републичког Закона (август 1991) којим се уређују даљи процеси институционалне приватизације и врши контрола обављених приватизација по савезном Закону. Републички закон је концепцијски сличан савезном, али је изразито **рестриктивнији** и објективно неповољнији са становишта интереса запослених. Концепцијску рестриктивност ћемо илустровати поређењем са савезним Законом на следећи начин:

1) За разлику од савезног који обухвата сва предузећа републички искључује могућност приватизације у стратешким секторима (енергетика, рударство, медији итд.) и поништава дотадашњу приватизацију у неким предузећима (Југопетрол), смањује степен приватизације извршене коришћењем Закона о платама, налаже плаћање великих доприноса итд. Концепцијска рестриктивност се спроводи упоредо са таласом подржављења крупних предузећа (НИС, ЈАТ, Електропривреда и други);

2) Републички закон смањује попусте запосленим са 30% на 20%, елиминише попуст грађанима и уноси лимит да се не може сав капитал приватизовати са попустом већ само 50%;

3) Рок отплате се смањује са 10 на 5 година уз годишњу ревалоризацију;

4) Уместо књиговодствене, уводи се процењена вредност која је 4-8 пута већа, чиме се редукује интерес за приватизацију;

5) Основни модели остају исти: продаја, докапитализација, а уводи се продаја предузећа у целини и давање предузећа у закуп;

6) Уводи се општи лимит од 20.000 ДМ за куповину акција са попустом, што је касније омогућило велику арбитрарност код ревизије трансформације. Код процена је коришћен црни курс, а код давања права на попуст званични, чиме је Агенција за процену вредности друштвеног капитала успоравла приватизацију;

7) Уводи се обавезна контрола приватизације од стране државе путем Агенције;

8) Услед несумњиве концепцијске рестриктивности долази до драстичног **успорављања** процеса приватизације:

- у периоду август-децембар 1991. - 34 предузећа су покренула процес,

- у целој 1992. трансформише се 139 предузећа,

- у 1993. процес се убрзава јер растућа инфлација поништава рестриктивне услове Закона због тога што се ревалоризација отплата врши годишње - у процес улази 465 предузећа,

- током 1993. Агенција успорава процес неиздавањем потврда о вредности капитала, тако да 921 предузеће врши трансформацију без сагласности.

У целини посматрано инфлација је била кључни савезник запослених у покушају да приватизују предузећа у којима раде.

3. ТРЕЋА ФАЗА - Ревалоризација и сумрак приватизације (1994 - 1996.)

Током 1993. наша земља улази у хиперинфлацију и у јавности се све више заступа идеја о потреби заустављања приватизације у нестабилним условима, а републичка Агенција отеже са издавањем потврда и издаје решења о астрономским и нереалним проценама вредности друштвеног капитала у циљу спречавања процеса приватизације који је стимулативан због инфлације. Тек се у лето 1994. постиже политички компромис између владајуће и Демократске странке и Скупштина усваја Закон о измени и допуни закона о условима и поступку претварања друштвене у друге облике својине чиме се ствара основ за ревизију свих извршених приватизација у Србији. Хиперинфлација несумњиво врши огромне прерасподеле у економском систему награђујући једне а кажњавајући друге. Остаје потпуно нејасно зашто се корекција спроводи само на једном сегменту прерасподеле. Од ревизије су изузете текуће трансакције када се новац прелио кроз трговачке трансакције од једних ка другима, откуп станова омогућио је велике капиталне добитке, коришћење примарне емисије сводило се на откуп девиза на улицама, а само један део капиталних трансакција - откуп акција подвргнут је ревизији и ревалоризацији. Спровођење поступака ревизије и ревалоризације отвара бројне дилеме о стабилности правног поретка, ретроактивној примени закона, кршењу начела монетарног номинализма, доводећи у сумњу кључна начела правне државе: својину и уговор. Спровођење поступка ревизије и ревалоризације ће несумњиво изазвати бројне спорове и тензије, а као карајњу последицу имаће гушење идеје о радничкој приватизацији и компромитацију приватизације уопште. Одбачене су све идеје да се опорезивањем капиталног добитка очува приватизација, а државни интерес заштити тако да ће уместо плаћања ревалоризационих разлика по обрачуна Агенције доћи практично до реинкарнације друштвеног капитала у предузећима.

Не улазећи овом приликом у бројне правне, финансијске и техничке промашаје постојеће регулативе о ревалоризацији и конкретне праксе, сматрамо да је конкретном операционализацијом првобитне идеје у пракси стално нарастао притисак да се приватизација практично поништи.

Редукција приватизације садржана у Закону вишеструко је мултипликована решењима из Правилника о ревалоризацији који је удар превасходно усмерио према предузећима која су користила продају и републички Закон, штитећи она предузећа која су се приватизовала по

савезном Закону и моделу докапитализације. У 1996. години, после годину и по дана вршења контроле по предузећима и издавања решења, републичка Агенција практично суспендује Правилник и врши додатну редукцију већ признатог степена приватизације, свдећи практично приватизацију на нулу.

Истовремено, независно од приватизације, вишеструко повећани износи имовине и капитала, настали у хиперинфлаторним условима процењивања капитала уносе се у пословне књиге чиме се потпуно нереално исказује биланс стања предузећа, а тиме онемогућава и свака даља приватизација. Независно од политичке воље да се поништи приватизација у чему се у целини успело, отворен је огроман проблем о коме се сада не води довољно рачуна: нереално високи износи вредности имовине услед обавезне амортизације и пореза на имовину отераће огроман део предузећа у губитак јер је немогуће из укупног прихода покрити порезе и амортизацију.

4. ЧЕТВРТА ФАЗА - Закон о својинској трансформацији - 1997.

После дуготрајних дебата о приватизацији, долази до заокрета у приступу приватизацији и Скупштина доноси Закон у лето 1997. године.

4.1. Компаративна анализа

Вредносни образац на коме се темељи Закон о својинској трансформацији (ЗСТ) у Србији налази се између концепта бившег федералног Закона о друштвеном капиталу и ранијег републичког Закона о условима и поступку претварања друштвене у друге облике својине. Основна концепцијска слабост свих решења проистиче из тумачења по којима Устав Србије не дозвољава увођење обавезне приватизације и провођење концепта ваучерске приватизације која је несумњиво показала најбоље резултате у транзиционим процесима источноевропских земаља.

Упркос уставној одредби да се друштвена средства могу отуђивати само по тржишној вредности сви поменути закони садрже значајне привилегије за одређене категорије грађана (запослени, пензионери), чиме се практично негира принцип пуне тржишне вредности коју одређује држава путем Агенције за процену. Тиме се де факто признаје да сваки закон мора да садржи елементе компромиса зависно од односа према кључним социјалним групама.

Садашњи ЗСТ представља "нешто између" ранијег Закона о друштвеном капиталу (ЗДК) и бившег републичког Закона о условима и поступку претварања друштвене у друге облике својине (ЗУППДОС) што ћемо илустровати на следећи начин:

1) Садашњи ЗСТ има шири обухват предузећа од ЗУППДОС-а, а мањи од ЗДК. ЗДК не прави никакву разлику међу предузећима и

односи се на сва предузећа и све облике својине. ЗУППДОС из трансформације искључује бројна предузећа (чл.38), док садашњи ЗСТ омогућава трансформацију свих предузећа, али у три различита режима (аутономно, посебни програми и трансформација одлуком оснивача) чиме се практично из аутономне трансформације искључују поред државних предузећа и јавних служби и неодређен број садашњих друштвених предузећа.

2) Садашњи ЗСТ нуди попусте свим запосленима у друштвеном и државном сектору (20+1%), ЗДК (30+1% за запослене и пензионере у трансформисаним предузећима и општи грађански попуст од 30%), а ЗУППДОС само попуст од 20%+1% за запослене и пензионере у трансформисаним предузећима.

3) ЗСТ нуди рок отплате акција на шест година са перманентном ревалоризацијом, ЗУППДОС на пет година, док је бивши федерални ЗДК садржавао рок отплате од 10 година са годишњом ревалоризацијом, што је свакако знатно стимулативније.

4) Процена вредности је полазна основа за ЗСТ и за ЗУППДОС, док је бивши федерални ЗДК полазио од књиговодствене вредности капитала исказане у билансу стања године која претходи доношењу одлуке о трансформацији, што у условима инфлаторне привреде има изразиту стимулативност за предузеће. Високо процењене вредности од стране Агенције за процену капитала у моделу ЗУППДОС-а су радикално пресекле интерес за приватизацију који је тек галопирајућа инфлација активирала. Садашњи ЗСТ процени вредности прилази концепцијски другачије и потпуно је у складу са међународним стандардима. ЗСТ нуди конзистентнији оквир за јавност процеса приватизације и његову контролу, али не решава кључно питање места Парламента и стручне јавности у надзору над процесом приватизације што се могло решити путем формирања Савета Дирекције за процену састављене од стручњака које ће по паритетном принципу именовати Парламент и Владу Србије.

5) ЗСТ моделира приватизацију у три основна блока, аутономно, посебни програми и трансформација одлуком оснивача (држава, локална самоуправа) чиме се нуди широк и флексибилан приступ који држави оставља отворене могућности директног дозирања процеса приватизације за разлику од ЗДК и ЗУППДОС који су прецизно дефинисали модалитете приватизације.

Формирање листе предузећа чијом ће трансформацијом управљати Влада је деликатно питање које може изазвати низ проблема. Истовремено, добро је решење да Влада мора омогућити права запосленима да реализују поклоне и купују акције са попустом у свим предузећима.

6) Федерални ЗДК висину попушта лимитира величином друштвеног капитала, ЗУППДОС попуст лимитира по појединцу (10.000 ДЕМ) и 50% укупног капитала, а садашњи ЗСТ задржава појединчни лимит поклона (20.000 ДЕМ), а лимит приватизације са поклоном подиже на 60% друштвеног капитала. Према томе, по федералном ЗДК могуће је било докапитализацијом сав друштвени капитал отписати кроз попуст,

док у садашњем ЗСТ то није могуће и ЗСТ је рестриктивнији од бившег ЗДК. Важење попушта је у ЗДК годину дана, у ЗУППДОС две године, а у ЗСТ годину дана.

Основна предност и кључна новина у садашњем ЗСТ, која ће покренути процес приватизације, јесте увођење бесплатне приватизације за привилеговане категорије становништва, што ће свакако убрзати процес и учинити га стимулативним. Искуство показује да је преласком на српски ЗУППДОС процес драстично успорен и да га је тек висока инфлација реактивирала. Са сигурношћу можемо тврдити да без ове иновације, услед неатрактивности, процес се не би могао поново реактивирати.

7) Концепцијски приступ и Уставна ограничења оставила су добровољност доношења одлуке о трансформацији предузећа.

Многи таква приступ сматрају промашајем, јер ће у друштвеним предузећима доћи до ванинституционалне приватизације и топљења друштвеног капитала.

ЗСТ је знатно сузио добровољност везујући је за аутономну приватизацију, остављајући Влади директно могућност да управља приватизацијом стратегијских сектора.

За разлику од ЗДК где приватизацију самостално спроводе предузећа без икакве контроле, ЗСТ уводи ригорозну државну контролу вредности капитала и поступка трансформације, што изискује велики апарат и значајне трошкове за предузећа.

4.2. Критичка анализа Закона о својинској трансформацији (ЗСТ)

Поново се показало да сви озбиљни реформски подухвати неминовно воде ка решавању суштинског питања неефикасности наше привреде и њене некомпатибилности са светом, који свој основни узрок имају у друштвеној својини као основном својинском аранжману. Досадашња прилагођавања тржишној привреди извршена путем бројних системских промена (Закон о предузећима, тржиште капитала, хартије од вредности итд...), објективно не могу да функционишу у неодређеном и флуидном својинском амбијенту. Уместо истинске реформе самих темеља привредног система, спроводила су се појединачна прилагођавања институционалних решења која су се практично сводила на имитацију тржишта. Стога није ни чудно што се вођењем екномске политике не може обезбедити стабилност и развој уз рационално коришћење ограничених ресурса.

Крах досадашњих реформи увек је узрокован избегавањем темељних својинских реформи или пак увођењем полурешења која су на крају компромитовала изабрани концепт у целини.

Модел дефинисан ЗСТ несумњиво представља радикално побољшање у односу на постојећи републички Закон, али сигурно није достигао стимулативност бившег федералног Закона, а пошто се спроводи у потпуно другом амбијенту после искуства са ревалоризацијом и

општег пада стандарда не могу се са сигурношћу прогнозировати ефекти његове примене. Добре стране ЗСТ су следеће:

1) Међу несумњиво добре стране убрајамо стављање својине у центар стручне и политичке јавности и промовисање идеје да реформа управо почиње са преуређењем својинских односа.

2) ЗСТ уместо обавезности нуди изразиту стимулативност да предузећа отворе и наставе процес приватизације преко увођења поклона. Поклон је суштинска иновација која ће мотивисати доношење одлука што се показало и у Црној Гори, која је већ озаконовила овакав приступ.

3) Шири се круг лица која користе поклон и попусте на све запослене у друштвено-државном сектору, мада се непотребно заобилазе интереси осталих грађана којима је бивши федерални закон давао високе попусте (30%).

4) Увођењем конверзије уз бонус на терет друштвеног капитала значајно се стимулишу повериоци на конверзију.

5) Слобода избора предузећа у коме ће се реализовати попуст свакако доприноси развоју тржишног начина размишљања и афирмише интересе појединаца и њихов избор.

6) Прецизирање процедуре и нови приступ процени капитала доприноси реалнијем вредновању капитала и јавности спровођења трансформације.

7) Проширење круга предузећа на које се односи закон, уз велику подршку званичних медија, доприноси порасту општег интересовања за реформу.

Закон има несумњиво и бројне лоше стране које се могу поделити на оперативне и концепцијске.

Оперативне слабости могу се отклонити без мењања концепцијских темеља и стога ћемо упоредо са њиховим идентификовањем дати и предлоге за побољшања:

1) Сви досадашњи закони представљају компромис између интереса укључних субјеката у друштву и друштвених група.

Закон несумњиво фаворизује интересе запослених у државном и друштвеном сектору, пензионера и државе, а запоставља интерес грађана (незапослени, приватни сектор...), девизних штедиша и иностраних поверилаца.

2) Кључни стимуланс за приватизацију је увођење поклона у износу од 400 ДМ за годину радног стажа у Србији. Тиме се високо фаворизују запослени и приватизација претвара у радничко акционарство са бројним негативним ефектима на управљање и расподелу. Истовремено се ограничава трговање бесплатним акцијама, што ће свакако допринети конзервирању самоуправне праксе у предузећима.

3) Нереално је очекивати да ће се проблем девизне штедње и дугова у целини решити путем конверзија у акције и стога је нужно средства Фонда за развој користити за враћање обавеза, а тек потом за развој. Кумулирањем новца у Фонду за развој не врши се приватизација већ подржављење које мора бити усмерено пема повериоцима државе: штедише и иностранство.

4) Несумљиво је да ће се кључна питања и сукоби интереса одвијати у блоку посебних програма где је моћ Владе одлучујућа, и при избору предузећа, и при моделирању процеса приватизације. Сигурно је неопходно прецизирање рокова и техника приватизације који ће се примењивати уз обавезу да се о конкретним операционализацијама извести Парламент.

5) Проблем процене капитала је конзистентније решен, али сам чин доношења одлуке о трансакционој вредности (цени) треба доносити у јавном заседању посебног стручног тела (Савет) како би се амотризовали притисци јавности да се дешавају злоупотребе у процесу приватизације.

6) Сигурно је да је модел потпуно отворен јер се непродате акције преносе на Акцијски фонд ради продаје на берзи. Отвориће се бројна питања која Закон мора да реши: како ће предузећа која изаберу облик ДОО ићи са уделима на берзу, а таквих ће бити већина међу малим и средњим предузећима, зашто ићи са огромним бројем предузећа на берзу када то захтева нову процедуру и велике трошкове и на крају-ко је власник Акцијског фонда и како се њиме управља. Концепт Акцијског фонда као транзиторне институције захтева комплетно моделирање.

7) Огроман број предузећа је пренео акције на Развојни фонд Србије чија судбина је потпуно нејасна у Закону. У великом броју тих предузећа већински власник је Фонд и друга предузећа. Проблеми тих предузећа су специфични и стога је нужно у целини концепирати трансформацију тих предузећа, било преуређењем Фонда, преносом на Акцијски фонд или пак проширењем блока посебних програма.

8) Закон је оставио отвореним бројне проблеме преласка из старог у нови режим превасходно везан за обрачун попушта по ранијем закону. Вредност капитала је рачуната по тржишном, а попусти по официјелном курсу што у условима хиперинфлације нереално приказује искоришћене попусте и тиме смањује погодности које даје нови Закон.

9) Поклони се проширују и на запослене у јавним службама, али је неизвесно како ће се они моћи користити. Приватизација није обавезна, радници у предузећима су фаворизовани, а приватизација јавних предузећа зависи од одлука Владе. Радници у ванпривреди немају јасан преглед када треба и где да се укључе у приватизацију. Изведена приватизација дела ПТТ система није обухватила поделу акција радницима, тако да остаје отворено питање оперативног коришћења хипотетичког права на поклон.

Закон има и бројне концепцијске (стратегијске) слабости на које упозорава јавност од којих су најважније следеће:

1) Необавезност покретања поступка приватизације оставља друштвена предузећа, премда таква предузећа не постоје нигде у бившим социјалистичким земљама. Решења усвојена у Црној Гори такође обавезују сва постојећа друштвена предузећа на отварање процеса приватизације, док је такав приступ већ спроведен у свим бившим југословенским републикама (Словенија, Хрватска, Македонија, БиХ, Република Српска). Ексклузивност друштвене својине у Србији омогућиће објективно постојање бројних канала ванинституционалне при-

ватизације и непрекидно смањивање друштвеног капитала. Аргументација којом се брани увођење обавезности приватизације је да се не може Законом наредити доношење одлуке о својинској трансформацији што се брани Уставним решењем о "равноправности свих облика својине". Истовремено је огроман број предузећа одговарајућим законима проглашен државним и јавним предузећима, а постојећи Закон ће неодређен број друштвених предузећа превести у посебне програме и по сили закона спровести приватизацију.

Према томе, како се могу нека предузећа претворити у државна или "принудно" приватизовати, ако су сви облици својине равноправни мимо воље органа управљања у друштвеним предузећима. Реална ситуација показује доминацију вредносно-политичких ставова над процедуралним и правним аргументима. Ако се присилно нека предузећа превode у други власнички режим (државна) или пак приватизују, постоји могућност увођења обавезне приватизације свих предузећа или су пак појединачна решења неуставна и незаконита. Друштво се налази пред стратегијским избором: да ли ће инсистирати на јасном власничком режиму (приватна и државна својина) или ће се задовољити половичним решењем које нуди Закон: друштвена и приватна својина не могу постојати у једном предузећу (обавезност да се приватизацијом елиминише у целини друштвени капитал), али могу постојати у привреди као целини.

Решење овог питања у великој мери предодређује дубину реформског захвата у друштву и битно утиче на избор приватизационог модела.

2) При конципирању ЗСТ искључен је модел поделе капитала становништву (различити ваучерски програми) који су у свим посткомунистичким земљама показали читав низ предности (брзина, праведност, стимулативност, развој финансијског тржишта и тд.). Искуства показују да је велики број земаља пошао у приватизацију продајом, што се показало проблематичним и спорим и да су околности наложиле да се активирају различити модели бесплатне поделе.

Одвијање бесплатне поделе капитала такође се тумачи Уставним одредбама да се друштвена својина може отуђивати искључиво по "тржишним вредностима." ЗСТ уводи обавезну процену капитала као симулацију "тржишне вредности" и онда омогућује привилегованим слојевима да добију поклон (400 ДМ) за годину радног стажа. Тиме се уводи озбиљна дискриминација међу грађанима и руши принцип једнакости и социјалне праведности који су важне конструкционе подлоге свих модела приватизације у земљама у транзицији.

Модел се претвара у инсајдерску приватизацију са свим концепцијским слабостима и продају "у бесцење", а огроман део грађана претвара у противнике приватизације. Овакав приступ ће озбиљно нарушити принцип једнакости и произвести нестабилност која неће погодовати страним инвестицијама без којих нема стабилности и развоја. Искуства су показала да су земље које су увеле бесплатну поделу дела капитала (Чешка, Словенија) тим чином знатно допринеле развоју финансијског тржишта и приливу страних инвестиција.

* * *

Сви успешни програми приватизације базирали су се на обавезности приватизације путем продаје и поклона становништву.

На тим темељима је могуће релативно брзо обезбедити стабилност, ефикасност и развој привреде као основе модерног друштва заснованог на универзалним принципима отворене тржишне привреде и парламентарне демократије, што су кључни индикатори којима се мери квалитет и домет реформских потеза.

Српски Закон уводи поделу фаворизованим социјалним групама (запослени, пензионери), остављајући по страни огроман број грађана и не даје решење за враћање девизне штедње, без чега нема поверења у својински режим и активирања финансијског система.

* * *

Извори:

1. М. Зеџ, Б. Мијатовић, Д. Ђуричин и Н. Савић (редактори): Приватизација - нужност или слобода избора, Југословенска књига и Економски институт, Београд, 1994.

2. Закон о друштвеном капиталу, Службени лист СФРЈ, бр.8/89.

3. Закон о условима и поступку претварања друштвене својине у друге облике својине, Службени гласник РС, бр.48/1991.

4. Закон о изменама и допунама Закона о условима и поступку претварања друштвене својине у друге облике својине, Службени гласник РС, бр.51/1994.

5. Закон о основама промене власништва друштвеног капитала, Службени лист СРЈ, бр. 29/1996.

6. Закон о својинској трансформацији, Службени гласник РС, бр.32/1997

7. М.Зеџ, Б.Живковић: Транзиција реалног и финансијског сектора, Институт економских наука, Београд, 1997.

КОНЦЕПТИ И ДОМЕТИ ПРИВАТИЗАЦИЈЕ У СРБИЈИ

РЕЗИМЕ

У раду се анализира одвијање процеса приватизације у Србији. После почетне еуфорије уследила је значајна рестриктивност изабраних решења и практично поништавање постигнутог степена институционалне приватизације у 1994. Висока инфлација, означена као главни разлог ревизије и поништавања приватизације, није узимана у обзир у другим сегментима економског живота (кредити из примарне емисије, текуће трансакције, откуп станова). У 1997. приватизација постаје кључна карика реформе, али концепцијски приступ и недореченост решења говори да је вербална подршка приватизацији пре нужност него слободан избор.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: својина, капитал, приватизација, интереси, ефикасност.